

TOWARZYSTWO BADAWCZE PRAWA EUROPEJSKIEGO

EUROPEAN LAW RESEARCH ASSOCIATION

Office:

Al. Jerozolimskie 47/2

PL-00-697 Warsaw

Tel. (00 48 - 2) 621 64 74

Fax: (00 48 - 2) 621 64 75

e-mail: kancmzet@pro.onet.pl

Corpus Juris

Projekt w wersji przyjętej w maju 1999r. na konferencji w Instytucie Uniwersytetu Europejskiego we Florencji

Tłumaczenie artykułów 1 – 35 opublikowanych w książce: "The Implementation of the Corpus Juris in the Member States" Wydawnictwo Intersentia 2000

Translation of Articles 1 to 35 of the study "The Implementation of the Corpus Juris in the Member States", Published by Intersentia 2000

Author of translation: dr Anna Walczak-ochowska

Consultants: **prof. dr. hab. Eleonora Zielińska, dr Lech Paprzycki**

Copyright: EUROPEAN COMMISSION, European Anti-Fraud Office - OLAF

Na pokrycie kosztów tłumaczenia dotacji udzieliła Komisja Europejska Europejskie Biuro do Walki z Oszustwami – OLAF

Grant for covering costs of the translation has been given by
EUROPEAN COMMISSION, European Anti-Fraud Office - OLAF

**Wprowadzenie Corpus Iuris
w państwach członkowskich**

Przepisy karne chroniące interesy finansowe Unii Europejskiej

Prof. M. Delmas-Marty i Prof. J. A. E. Vervaele

(red.) Eksperti:

Prof. E. Bacigalupo
Prof. M. Delmas-Marty
Prof. G. Grasso
Prof. J. Spencer
Prof. D. Spinellis
Prof. K. Tiedemann
Prof. J. Vervaele
Prof. C. Van den Wyngaert

Sprawozdawcy:

Dr S. Manacorda
Dr R. Sicurella
Prof. J. Vogel
Dr S. White (który zastąpił K. Roberts w 1999r.)

Punkty kontaktowe:

Austria (Prof. F. Hopfel)
Belgia (Prof. C. van den Wyngaert/Dr G. Stessens)
Dania (P. Garde)
Finlandia (Prof. R. Lahti/T. Poysti/P. Polonen)
Francja (Prof. M. Delmas-Marty)
Niemcy (Prof. K. Tiedemann)
Grecja (Prof. D. Spinellis)
Irlandia (J. Barnes)
Włochy (Prof. G. Grasso)
Luksemburg (J. Petry/J. Nies)
Portugalia (M. T. Alves Martins)
Hiszpania (Prof. E. Bacigalupo)
Szwecja (Prof. N. Jareborg)
Szwajcaria (M. Pieth)
Holandia (Prof. J. Vervaele/ Dr A. Klip)
W. Brytania (Prof. J. Spencer/Dr A. Brown/Dr R. E. Bell)

WPROWADZENIE

Z inicjatywy Komisji Europejskiej, grupa ekspertów z dziedziny prawa karnego materialnego i procesowego pracowała w latach 1995-1996 pod kierunkiem Mireille Delmas-Marty nad projektem *Corpus Iuris*. Celem tych prac badawczych było wypracowanie – w ramach europejskiego obszaru sądowego - katalogu wiódących zasad dla ochrony karnej interesów finansowych Unii Europejskiej. Prace te nie miały służyć przygotowaniu dla Unii Europejskiej modelowego kodeksu karnego, czy też wzorcowego kodeksu postępowania karnego. Francuska i angielska wersja *Corpus Iuris* zostały opublikowane w 1997r. i od tego czasu była dostępna w większości języków europejskich¹. Propozycje zawarte w *Corpus Iuris* zostały poddane dyskusji w gronie ekspertów na wielu konferencjach naukowych i przyciągnęły uwagę środowisk masowego przekazu i środowisk politycznych. *Corpus Iuris* spełnił swoje zadanie - jakim było wywołanie publicznej debaty nad rolą prawa karnego i procedury karnej w integracji europejskiej. Postawił pytania, które interesy europejskie wymagają ochrony przez prawo karne, jak ochrona powinna być zorganizowana, aby była efektywna na całym europejskim obszarze prawnym.

W *Corpus Iuris* proponuje się przyjęcie systemu mieszanego, w którym elementy krajowe i wspólnotowe zostały połączone w sposób pozwalający na stosowanie prawa karnego przez Państwa członkowskie, a nie przez Unię Europejską. W celu ochrony interesów finansowych Unii Europejskiej przewidziano osiem typów przestępstw wraz z sankcjami karnymi. W zakresie prowadzenia postępowania przygotowawczego, zaproponowano utworzenie Prokuratury Europejskiej, składającej się z Generalnego Prokuratora Europejskiego i Delegowanych Prokuratorów Europejskich mających swe siedziby w Państwach członkowskich. Prokuratura Europejska może wykonywać swoje funkcje na całym terytorium Unii Europejskiej. Mamy więc do czynienia ze strukturą w dużym stopniu zdecentralizowaną, lecz wyposażoną w jednakowe uprawnienia na terytorium każdego z 15 Państw członkowskich. Podczas postępowania przygotowawczego, kontrola sądowa sprawowana jest przez niezależnego i bezstronnego sędziego krajowego, zwanego „sędzią – gwarantem praw i wolności”, mianowanego przez każde Państwo

---

¹ *Corpus Juris*, portant dispositions pénales pour la protection des intérêts financiers de l'Union européenne, sous la direction de Mireille Delmas-Marty, Economica, Paris, 1997.

czonkowskie. Przepisy określone w *Corpus Iuris* podlegają orzecznictwu sądów krajowych. *Corpus Iuris* przewiduje jedynie zasady prawne dotyczące kontroli sądowej i kontryktoryjności procesu. Mieszany system przyjęty w *Corpus Iuris* zawiera propozycje, które mają na celu poprawienie skuteczności krajowych systemów prawa karnego materialnego i procesowego służących ochronie finansów Europejskich, a tym samym wzmożenie ochrony wewnątrz Europejskiego obszaru prawnego. Aby osiągnąć powyższy cel, szukaliśmy wspólnych mianowników wśród zróbnicowanych przeciw tradycji karnych w Państwach członkowskich. Propozycje wynikające z tych poszukiwań mają istotne znaczenie dla międzynarodowego prawa karnego. W miejsce tradycyjnej współpracy między państwowej (wzajemna pomoc prawna, ekstradycja itp.), wybraliśmy model prawa karnego opartego na terytorialności europejskiej wprowadzając: europejski nakaz aresztowania, czynności postępowania przygotowawczego prowadzone na obszarze europejskim, przewóz osób aresztowanych itp.

Harmonizacja prawa karnego i procedury karnej, podobnie jak regionalna integracja karna budzi wiele kontrowersji w europejskich kręgach politycznych i w środowiskach prawniczych. Władze polityczne w Państwach członkowskich świadome tego, że integracja europejska stawia nowe wyzwania wymiarowi sprawiedliwości w sprawach karnych i wymaga odpowiednich reform. Nowe brzmienie trzeciego filaru i utworzenie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Traktacie Amsterdamskim są rezultatem tego przekonania. Z drugiej jednak strony wyraźne jest pogląd, że aktualnie dostępne instrumenty są wystarczające, a istniejące problemy mogą być w satysfakcjonujący sposób rozwiązane za pomocą konwencji Trzeciego Filaru dotyczących współpracy, oczywiście po ich uprzedniej ratyfikacji. Słyszy się także, że propozycje zawarte w *Corpus Iuris* wymagają głębokich reform krajowych konstytucji, kodeksów karnych i kodeksów postępowania karnego, jak również zmian zasad dotyczących organizacji wymiaru sprawiedliwości. W rezolucji z 12 czerwca i 22 października 1997 roku Parlament Europejski zwrócił się do Komisji o przeprowadzenie badania problematyki wykonalności *Corpus Iuris*. Wydział Komisji Europejskiej ds. koordynacji przeciwdziałania oszustwom (UCLAF)² sfinansował badania nad skutkami wprowadzenia *Corpus Iuris*

---

² Obecnie OLAF (Office de Lutte Anti-Fraude); zob. Decision of the Commission, Regulation 1073/99 i 1074/99 oraz Interinstitutional Agreement, OJ L 136.05.1999.

(tzw. *Suivi Corpus Juris*, badanie „Podajc za *Corpus Juris*”). Badania te miały na celu ocenę wpływu *Corpus Juris* na aktualną sytuację prawa krajowego, z punktu widzenia potrzeby wprowadzenia w życie *Corpus Juris*, warunków jakie muszą być spełnione dla wykonalności zawartych tam rekomendacji. Analizowano możliwość osiągnięcia efektywnej, prewencyjnej i proporcjonalnej ochrony interesów wspólnotowych, zgodnie z zobowiązaniami wynikającymi z traktatu o Wspólnotach Europejskich.

Prace badawcze zostały zorganizowane wokół dwóch podstawowych zagadnień. Pierwsze z nich odnosi się do kwestii wykonalności *Corpus Juris* w stosunku do praw krajowych Państw członkowskich. Poddano analizie - artykuł po artykule - ramy prawne oraz te rozwiązania zawarte w prawie konstytucyjnym, w prawie karnym i prawie karnym procesowym Państw członkowskich, które są kompatybilne z *Corpus Juris*. Ta cząsta badania przeprowadzona została we wszystkich 15 Państwach członkowskich. Drugie zagadnienie wiązało się z odpowiedzią na pytania dotyczące współpracy zarówno horyzontalnej między Państwami członkowskimi jak i wertykalnej, pomiędzy tymi państwami a Unią Europejską. Dla zbadania każdego z tych zagadnień stworzono grupę wybranych Państw członkowskich. Dla analizy kwestii dotyczących tajemnicy handlowej, tajemnicy bankowej i odwołań od wniosków o udzielenia pomocy prawnej do grupy państw badanych włączono również Szwajcarię.

Prace badawcze prowadzone były na trzech poziomach badawczych, w wysokim stopniu interaktywnie: w każdym Państwie członkowskim znajdował się punkt kontaktowy (również w Szwajcarii - w zakresie wspomnianych wyżej grupy zagadnień), sprawozdawcy piszący analizy prawno - porównawcze oraz eksperci, którzy zebrani razem w Komitecie Zarządzającym, kierowali badaniami i konstruowali syntezy. Sfinansowanie całości badania zostało zapewnione przez „Centre for the Enforcement of European Law” Uniwersytetu w Utrechcie, pod kierownictwem Profesora dr J.A.E. Vervaele. Profesor M.Delmas-Marty została wyznaczona jako odpowiedzialna za syntezę ogólną, w związku z czym komitet zarządzający pracował pod jej kierownictwem naukowym. Badania prowadzone były w rekordowo krótkim czasie, od marca 1998 do września 1999.

Wyniki tych badań pozwoliły na zgromadzenie cennych informacji dotyczących systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych w

Państwach członkowskich. Z jednej strony, systemy te były poddane analizie z punktu widzenia *Corpus Iuris* (projekt z 1997), z drugiej strony - niewielkie zostały możliwości i trudności współpracy horyzontalnej i wertykalnej. Grupa badawcza, Parlament Europejski i OLAF przywiązuje wielką wagę do dostępności wyników badań dla szerokiej publiczności. Przejrzystość badań przyczynia się do podniesienia jakości dyskursu publicznego i pracy prawnej i politycznej, które nastąpi w ślad za wynikami tych badań. Komitet zarządzający zdefiniował jasne wnioski konieczne dla debaty nad *Corpus Iuris* i nad wynikami *Suivi du Corpus Iuris*, dlatego też w szeregu punktach znowelizował *Corpus Iuris*. Zmiany mają charakter poprawek technicznych, jak również istotnych modyfikacji treści jego przepisów. We Florencji (6 i 7 maja 1999) wszystkie propozycje zostały poddane szczegółowej dyskusji w gronie badaczy biorących udział w pracach *Suivi du Corpus Iuris*, przedstawicieli stowarzyszeń prawników na rzecz ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich i przez przedstawicieli grupy adwokatów działających na rzecz praw do obrony („Defence Rights” group), utworzonej z inicjatywy Komisji Europejskiej.

Publikacja *Suivi du Corpus Iuris* składa się z czterech tomów. Tom pierwszy zawiera kolejno syntezę (potrzeba, legalność i wykonalność *Corpus Iuris*) i cztery syntezy horyzontalne prawa porównawczego dotyczące wykonywalności *Corpus Iuris* w wersji z 1997r, z punktu widzenia ustawodawstwa krajowego Państw członkowskich. Synteza kolejno zawiera w aneksie, między innymi, przegląd w formie tablic porównawczych między prawem krajowym i *Corpus Iuris* (wersja z 1997r.) oraz znowelizowany tekst *Corpus Iuris*. Tom pierwszy zawiera szereg uwag członków komitetu zarządzającego. Uwagi te dotyczą możliwych podstaw prawnych dla *Corpus Iuris*, w szczególności Artykułu 280 EC traktatu Amsterdamskiego. Tomy drugi i trzeci zawierają piętnaście raportów krajowych dotyczących 35 artykułów *Corpus Iuris* (wersja z 1997r.). Tom czwarty jest całkowicie poświęcony zagadnieniom odnoszącym się do współpracy horyzontalnej i wertykalnej. Pod nazwą „współpraca horyzontalna” dyskutowane były takie kwestie jak: organizacja wzajemnej pomocy, procedura jej udzielania (tajemnica i odwołania) oraz środki dowodowe uzyskane za granicą. W związku ze współpracą wertykalną następujące problemy wymagają wnikliwej analizy: dopuszczalność i ocena dowodów, status procesowy Komisji w postępowaniach karnych, rola Komisji w odniesieniu do

pomocy/uczestnictwa w przygotowywaniu i wykonywaniu międzynarodowych wniosków o pomoc prawną oraz zakres tajności postępowania przygotowawczego i ich rejestrowania.

Dyskusja dotyczyła prawa karnego w Europie i prawa karnego europejskiego nie zakończyła się wraz z tą publikacją. Wręcz przeciwnie, Traktat Amsterdamski otwiera możliwość stopniowego powierzenia krajowym systemom prawa karnego i procedurom karnym nowych zadań związanych z procesem integracji europejskiej. Badania „*Suivi Corpus Iuris*” prezentują modele argumentacji pozwalające na realizację tego celu w sposób ewolucyjny, z poszanowaniem zasad prawa i zmierzający do zapewnienia skutecznej ochrony finansów Europy, bezpieczeństwa Euro oraz interesów trans-narodowych związanych z integracją europejską.

W ostatnim sowie chciałbym gorąco podziękować Parlamentowi Europejskiemu i Komisji Europejskiej za przyznanie subsydiów, które pozwoliły na podjęcie badań nad prawem karnym w kontekście integracji europejskiej. Pragnę także podziękować osobom biorącym udział w tych badaniach. Ich pozbawiona wytchnienia praca pozwoliła wywiązać się z podjętego zadania w stosunkowo krótkim czasie. Ostatnie wyrazy wdzięczności kieruję do tłumaczy (C. Quoirin i S. White), wydawcy (P. Morris) i sekretariatu (W. Vreekamp), których praca była nieodzowna. Te cztery tomy są teraz dostępne dla wszystkich, którzy poprzez teorię lub praktykę tworzą prawo i procedury karną w ramach Traktatu Amsterdamskiego i uczestniczą w kształtowaniu europejskiego prawa karnego XXI wieku.

J.A.E. Vervaele³ - Koordynator projektu „*Suivi du Corpus Iuris*” – („Podajcie za *Corpus Iuris*”)

---

³ Profesor Uniwersytetu Utrechtskiego (w Utrechcie) i Profesor Kolegium Europejskiego w Brugii.

ANEKS II : ZASADY WIODĄCE CORPUS IURIS 2000

(Projekt przyjęty we Florencji)⁴

I – ZASADY TRADYCYJNE

Zasada legalizmu:

Kary przewidziane w *Corpus Iuris* stosuje się wyłącznie do przestępstw, których ustawowe znamiona zostały wyraźnie określone w artykułach 1 - 8 oraz zgodnie z zasadami przewidzianymi w artykułach 15 - 17. W wypadku nowelizacji *Corpus Iuris*, nie stosuje się przepisów karnych surowszych aniżeli obowiązujące w momencie popełnienia czynu. Artykuły 1 - 17 należy interpretować zawołaćco wówczas, gdy nie są one korzystne dla obrony. Zmiany wykładni są dopuszczalne tylko wtedy, gdy dają się w sposób rozszerzony przewidzieć. Artykułów 1 - 8 nie stosuje się do sytuacji analogicznych, nie wyczerpujących wszystkich ustawowych znamion zdefiniowanych w nich czynów.

Zasada indywidualizacji winy:

Odpowiedzialność karna jest indywidualna. Wyznacza ją zachowanie oskarżonego i stopień jego zawinienia jako sprawcy, współsprawcy, podlegacza lub pomocnika.

Zasada proporcjonalności kar:

Kary i środki karne orzekane za przestępstwa określone w artykułach 1 - 8 powinny być proporcjonalne z jednej strony do ciężaru czynu określonego na podstawie rodzaju chronionego interesu, rozmiaru wyrządzonej szkody lub stopnia narażenia na niebezpieczeństwo jej wyrządzenia. Z drugiej zaś strony powinny być proporcjonalne do stopnia winy sprawcy oraz jego właściwości osobistych.

Zasada kontroli sądowej:

Tylko niezawisły i bezstronny sąd może uznać oskarżonego winnym zarzucanego mu czynu i wymierzyć karę. W fazie czynności wykrywczych oraz w trakcie prowadzenia postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa określone w artykułach 1 - 8, dopuszczalne jest zastosowanie środka powstrzymanie ograniczającego wolności osobiste wyłącznie za zgodą niezależnego i bezstronnego sądu. Obowiązkiem sądu jest kontrola podstaw prawnych zastosowania tego środka i ocena, czy zachodzą wystarczająco istotne okoliczności dla uzasadnienia jego zastosowania.

II – ZASADY ‘NOWE’

---

⁴ Ostatnie spotkanie ekspertów grupy kontynuujących prace nad *Corpus Iuris* (*Corpus Iuris Follow-up, Corpus Iuris Suivi*) i przedstawicieli Stowarzyszenia Prawników Europejskich dla ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich odbyło się w maju 1999r. w Instytucie Uniwersytetu Europejskiego (Florencja – Fiesole).

Zasada terytorialności europejskiej:

Dla celów postępowania przygotowawczego, rozpoznawczego oraz wykonawczego dotyczących przestępstw określonych w artykułach 1 - 8, terytoria Państw członkowskich Unii tworzą jednolity obszar, zwany „Europejskim obszarem sądowym”. Właściwość miejscowa Prokuratury Europejskiej i prokuratur krajowych do wydawania nakazów i orzeczeń zgodnie z *Corpus Iuris* obejmuje cały Europejski obszar sądowy. Prokuratura Europejska wszczyna i prowadzi postępowanie na całym terytorium Unii (artykuł 24(1)(a)); nakazy wydane przez sędziów – gwarantów praw i wolności (artykuł 24(1)(b)) i orzeczenia wydane przez sądy i trybunały Państw członkowskich (Artykuł 24(1)(c)) podlegają wykonaniu na całym terytorium Unii. Prokuratura Europejska dokonuje wyboru jurysdykcji krajowej pod nadzorem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (artykuł 26). Koniecznym skutkiem przyjęcia zasady terytorialności europejskiej jest bezwarunkowe uznanie zasady *ne bis in idem*. W stosunku do artykułów 1 - 8 *Corpus Iuris*, zasada *ne bis in idem* nakłada na każde krajowe władze odpowiedzialne za prowadzenie postępowania przygotowawczego oraz każde władze sądowe Unii w sprawach karnych obowiązek uznania statusu *res iudicata* w odniesieniu do orzeczeń zapadłych za te same przestępstwa i na podstawie tego samego materiału dowodowego przed innymi europejskimi jurysdykcjami karnymi (artykuł 23(1)(b)).

Zasada kontrydiktoryjności:

Zasada kontrydiktoryjności zakłada, z poszanowaniem zasady „równości broni”, zdefiniowanej przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, równy dostęp stron do każdego rodzaju dowodowego lub uwag przedstawianych sędziemu (również wtedy, gdy zostały one przedłożone przez inną stronę postępowania lub niezależnego prokuratora), dla zagwarantowania im wpływu na decyzje sędziego oraz umożliwienia im zakwestionowania prawidłowości tych decyzji. W stosunku do oskarżonego zasada ta oznacza, iż przysuguje mu prawo do obrony, w granicach zagwarantowanych przez międzynarodowe instrumenty ochrony praw człowieka, a w szczególności przez Europejską Konwencję Praw Człowieka i Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych ONZ.

ANEKS III : *CORPUS IURIS* 2000

(Projekt przyjęty we Florencji)⁵

I – PRAWO KARNE (CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA)

PRZESTĘPSTWA POWSZECHNE

Artykuł 1 – Oszustwo na szkodę interesów finansowych Wspólnot Europejskich i przestępstwa podobne rodzajowo

1. Przepiępstwem oszustwa godzącym w budżet Wspólnot Europejskich, zarówno w dziedzinie wydatków jak i przychodów, jest popeńnienie będę umyńlnie (oszustwo), będę przez lekkomyńlność lub rańce niedbalstwo (przepiępstwo podobne rodzajowo) każdego z następujących zachowań:
  - a) przedęwienie węcwiwym organom niekompletnych, nieęcisłych lub opartych na fańszywych dokumentach ońwiadczeń, dotyczących istotnych faktów dla przyznania dotacji, subwencji lub umorzenia zobowięzania skarbowego, mogęcych wyrzędzić szkodę interesom finansowym Wspólnot Europejskich;
  - b) w tych samych okolicznościach, zaniedbanie dostarczenia stosownych informacji węcwiwym organom wbrew istniejącemu obowięzkowi;
  - c) wykorzystanie środków Wspólnotowych (subwencji lub dotacji) na inne cele anięli te, na które zostały przyznane zgodnie z prawem [sprzeniewierzenie].⁶
2. Nie podlega karze, kto poprawi nieęcisłości lub uzupełni braki w fańszywej deklaracji, wycofa wnioski oparte na fańszywych dokumentach lub zawiadomi węcwiwe organy o faktach, których nie ujawni, zanim organy te powezmę wiadomość o popeńnieniu tego przepiępstwa.

Artykuł 2 – Oszustwo przetargowe

1. Popeńnia przepiępstwo kto, w zwięzku z przetargiem publicznym uregulowanym przepisami prawa wspólnotowego, przedstawia ofertę opierając się na porozumieniu zawartym dla ograniczenia konkurencji, mającym na celu zaakceptowanie przez węcwiwy organ danej oferty.
2. Przesęanki odstępienia od wymierzenia kary zdefiniowane w artykule 1(2) stosuje się odpowiednio w wypadku oszustwa przetargowego.

Artykuł 3 – Pranie pieniędzy i paserstwo (uprzednio artykuł 7)

1. Przepiępstwem jest pranie owoców lub korzyści z przepiępstw okreńlonych w *Corpus Iuris* (artykuły 1, 2, 4 i 8), przez które rozumie się:
  - a) przekształcenie lub transfer dóbr pochodzących z jakiegokolwiek działalnoci przepiępczej wymienionej w ustępie pierwszym, lub udziałę

---

⁵ Ostatnie spotkanie ekspertów grupy kontynuującej prace nad *Corpus Iuris* (*Corpus Iuris* Follow-up Study, *Corpus Iuris* Suivi) i przedstawicieli Stowarzyszenia Prawników Europejskich dla ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich odbyło się w maju 1999r. w Instytucie Uniwersytetu Europejskiego (Florencja-Fiesole).

⁶ Tekst w nawiasach kwadratowych pochodzi od tłumacza.

w takiej działalności w celu ukrycia lub zmiany nielegalnego pochodzenia wymienionych dóbr, lub też udzielenie osobie zaangażowanej w taką działalność pomocy w celu uniknięcia konsekwencji prawnych jej czynów;

- b) ukrycie lub zmianę rzeczywistego charakteru, źródła pochodzenia, pochodzenia, miejsca umieszczenia, zarządzania, przemieszczenia lub prawdziwej własności dóbr lub praw pochodzących z jakiegokolwiek działalności przestępczej wymienionej w ustępie pierwszym, lub udział w takiej działalności.
2. Przystępem jest przyjmowanie owoców lub zysków z przestępstw określonych powyżej. Przez paserstwo rozumie się nabywanie, posiadanie lub korzystanie z dóbr pochodzących z jakiegokolwiek działalności przestępczej wymienionej w ustępie pierwszym, lub udział w takiej działalności.

Klauzula wykonawcza

Przepisu art. 3 nie stosuje się do sprawcy, podlegacza lub pomocnika przestępstwa, z którego pochodzi korzyść lub owoce bódce przedmiotem przestępstwa prania brudnych pieniędzy lub paserstwa.

Artykuł 4 – Związek przestępczy (uprzednio artykuł 8)

Przystępem jest branie udziału w związku przestępczym wyrządzającym szkodę interesom finansowym Wspólnot Europejskich. Przez związek przestępczy należy rozumieć grupę trzech lub więcej osób tworzących, stabilną i funkcjonalną strukturę organizacyjną mającą na celu popełnianie przestępstw zdefiniowanych w artykułach 1 – 7.

PRZESTĘPSTWA POPEŁNIANE PRZEZ FUNKCJONARIUSZY PUBLICZNYCH

Artykuł 5 – Korupcja (uprzednio artykuł 3)

1. Dla celów artykułów 5 – 8 *Corpus Iuris*, pojęcie „funkcjonariusz publiczny” oznacza każdego funkcjonariusza Europejskiego lub krajowego. „Funkcjonariusz Europejski” oznacza:
    - a) każdego funkcjonariusza lub innego pracownika zatrudnionego na podstawie umowy w rozumieniu „Przepisów o pracownikach Wspólnot Europejskich”;
    - b) każdego osobę oddelegowaną do Wspólnot Europejskich przez Państwa członkowskie lub przez jakikolwiek podmiot publiczny lub prywatny, pełniącą funkcje równoważne z tymi, jakie sprawują funkcjonariusze lub inni pracownicy Wspólnot Europejskich.
- Pojęcie „funkcjonariusz krajowy” rozumiane jest w znaczeniu „urzędnika” lub „funkcjonariusza publicznego” nadanym przez prawo wewnętrzne

Państwa członkowskiego, w którym dana osoba pełni te funkcje dla potrzeb prawa karnego.

2. Przepisanymi są czyny noszące znamiona korupcji biernej i korupcji czynnej, jeżeli naruszają one interesy finansowe Wspólnot Europejskich.
3. Korupcja bierna zachodzi, gdy funkcjonariusz publiczny, bezpośrednio lub za pośrednictwem osób trzecich, domaga się lub otrzymuje jakkolwiek korzyść dla siebie lub osoby trzeciej lub tego przyjmuje obietnicą takiej korzyści:
  - a) za wykonanie swojej funkcji lub czynności związanej ze sprawowaniem przez niego funkcji w sposób sprzeczny z obowiązkiem służbowym;
  - b) za zaniechanie wykonania swojej funkcji lub czynności związanej ze sprawowaniem przez niego funkcji, do której był zobowiązany.
4. Korupcja czynna zachodzi, gdy jakkolwiek osoba, bezpośrednio lub za pośrednictwem osób trzecich, udziela lub obiecuje udzielić korzyści funkcjonariuszowi publicznemu, w swoim interesie lub na rzecz osoby trzeciej, w celu:
  - a) nakłonienia go do wykonania swojej funkcji lub czynności związanej ze sprawowaniem przez niego funkcji w sposób sprzeczny z jego obowiązkami;
  - b) nakłonienia go do zaniechania wykonania swojej funkcji lub czynności związanej ze sprawowaniem przez niego funkcji, do których był zobowiązany.

Artykuł 6 – Malwersacja (uprzednio artykuł 4)

Pełnią przestępstwo funkcjonariusz publiczny formalnie uprawniony do dysponowania funduszami Wspólnoty, jeżeli przywłaszcza je lub niewłaściwie nimi zarządza przez podjęcie decyzji o przyznaniu subwencji, dotacji lub o zwolnieniu od obowiązku na korzyść osoby, która bezspornie nie ma prawa do takiej decyzji, bądź tego przez interwencję, bezpośrednio lub pośrednio, w przedmiocie przyznania dotacji albo zwolnienia od obowiązku związanego z jakkolwiek sprawą lub działaniem, w których ma on interes osobisty.

Artykuł 7 – Nadużycie stanowiska (uprzednio artykuł 5)

Pełnią przestępstwo funkcjonariusz odpowiedzialny za zarządzanie funduszami Wspólnoty, jeżeli przekracza swoje uprawnienia i w wyniku tego naraża na szkodę interesy finansowe Wspólnot Europejskich.

Klauzula wykonawcza

Przepis art. 7 stosuje się tylko wówczas, gdy inny przepis *Corpus Iuris* nie ma zastosowania.

Artykuł 8 – Ujawnienie tajemnicy służbowej (uprzednio artykuł 6)

1. Przemysłem jest ujawnienie, niezgodnie z prawem, tajemnicy służbowej przez funkcjonariusza publicznego, jeżeli dotyczy ona informacji, z którą zapoznana się przy pełnieniu funkcji lub w związku z wykonywaniem czynności zawodowych, w czasie procedury dotyczącej kontrolowania wpływów, przyznawania dotacji lub subwencji, gdy jej ujawnienie naraża na szkodę interesy finansowe Wspólnot Europejskich.

II – PRAWO KARNE (CZĘŚĆ OGÓLNA)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA

Artykuł 9 – Wina (mens rea) (uprzednio artykuł 10)

Wszystkie przemyśle określone powyżej (artykuły 1 - 8) wymagają zamiaru za wyjątkiem przemyśle określonych jako oszustwo na szkodę budżetu Wspólnoty (art. 1), dla których wystarczająca jest lekkomyślność lub rażąca niedbalstwo.

Klauzula wykonawcza

Sprawca działa lekkomyślnie, jeżeli jest świadomy ryzyka istnienia okoliczności stanowiących znamiona przemyśle i nie jest nierozsądny, w świetle znanych mu okoliczności, podejmowanie tego ryzyka.

Sprawca działa z rażącem niedbalstwem, jeżeli nie jest świadomy ryzyka istnienia okoliczności stanowiących znamiona przemyśle lecz, w świetle znanych mu okoliczności, ryzyko to jest oczywiste.

Artykuł 10 – Błąd (uprzednio artykuł 11)

Błąd co okoliczności stanowiących znamiona czynu zabronionego wyłącza zamiar. Błąd co do bezprawności wyłącza odpowiedzialność karną, jeżeli by nie do uniknięcia przez osobę ostrożną i rozsądną. Jeżeli błąd można było uniknąć, sąd może zgodzić karę i orzec ją poniżej wysokości górnego zagrożenia za dany czyn (patrz art.14).

Artykuł 11 – Odpowiedzialność karna osób fizycznych (uprzednio artykuł 12)

Odpowiedzialności karnej za przemyśle zdefiniowane powyżej (artykuły 1 - 8) podlega każdy, kto jako sprawca, podlegacz lub pomocnik:

- popełnia przemyśle sam, wspólnie z innymi osobami, w ramach podmiotu zbiorowego (artykuł 13) lub za pomoc niewinnego pośrednika (sprawca);
- świadomie prowokuje osobę fizyczną lub podmiot zbiorowy (artykuł 13) do popełnienia czynu zabronionego (podlegacz);

- •wiadomie pomaga osobie fizycznej lub podmiotowi zbiorowemu (artyku• 13) w pope•nieniu czynu zabronionego (pomocnik).

Najwy•szy wymiar kary za pomocnictwo nie mo•e przekroczy• trzech czwartych maksymalnego wymiaru kary, okre•lonego w artykule 14.

Artyku• 11 bis – Usi•owanie (nowy artyku•)

Usi•owanie pope•nienia przest•pstwa okre•lonego w artyku•ach 1 - 3 i 5 - 8 oraz wspó•uczestnictwo w takim usi•owaniu (artyku• 11) s• karalne. Maksymalny wymiar kary nie mo•e przekroczy• trzech czwartych maksymalnego zagro•enia okre•lonego w artykule 14.

Odpowiada za usi•owanie, kto w zamiarze dokonania przest•pstwa okre•lonego w artyku•ach 1 - 3 i 5 - 8, zachowaniem swoim powoduje rozpocz•cie dokonania przest•pstwa.

Nie podlega karze za usi•owanie przest•pstwa, kto dobrowolnie odst•pi od dokonania lub dobrowolnie zapobiegnie dokonaniu. Je•eli dokonanie nie nast•pi•o z innych przyczyn, wystarczaj•cym jest, aby taka osoba dobrowolnie i rzeczywi•cie stara•a si• odst•pi• od dokonania lub zapobiec dokonaniu.

Artyku• 12 – Odpowiedzialno•• karna kieruj•cego dzia•alno•ci• podmiotu gospodarczego oraz osób maj•cych w•adz• podejmowania decyzji i sprawuj•cych kontrol• w podmiocie gospodarczym: decydentów i urz•dników (uprzednio artyku• 13)

1. Odpowiedzialno•• karn• ponosi tak•e osoba kieruj•ca dzia•alno•ci• podmiotu gospodarczego, sprawuj•ca kontrol• lub maj•ca w•adz• podejmowania decyzji w podmiocie gospodarczym pod warunkiem, •e •wiadomie dopu•ci•a do pope•nienia, na rzecz podmiotu gospodarczego, jednego z przest•pstw okre•lonych w art. 1 – 8 przez osob• dzia•aj•c• z jej upowa•nienia.
2. Odpowiedzialno•• karn• ponosi tak•e urz•dnik, który •wiadomie dopuszcza do pope•nienia przest•pstwa okre•lonego artyku•ach 1 - 8 przez podleg•• mu osob•.
3. Odpowiedzialno•• karn• ponosi tak•e osoba kieruj•ca dzia•alno•ci• podmiotu gospodarczego, sprawuj•ca kontrol• lub maj•ca w•adz• podejmowania decyzji w podmiocie gospodarczym, je•eli jedno z przest•pstw okre•lonych w artyku•ach 1-8 zosta•o pope•nione przez upowa•nion• przez ni• osob• w warunkach, gdy brak nadzoru u•atwi• jego pope•nienie.
4. Przy ustalaniu, czy istniej• podstawy do poci•gni•cia do odpowiedzialno•ci karnej przewidziane w ust•pach 1 i 3, fakt upowa•nienia mo•e •wiadczy• na korzy•• sprawcy, je•eli by•o ono cz••ciowe, precyzyjne, szczególne i konieczne dla prowadzenia dzia•alno•ci gospodarczej a ustanowieni przedstawiciele mieli faktyczn• mo•liwo•• wykonywania przekazanych im funkcji. Pomimo takiego upowa•nienia odpowiedzialno•ci karnej podlega ten, kto nie zachowa• nale•ytej staranno•ci przy wyborze przedstawiciela,

sprawowaniu nadzoru lub kontroli swego personelu, w zakresie ogólnej organizacji podmiotu gospodarczego lub w jakiegokolwiek innej sprawie dotyczącej osoby kierującej działalnością podmiotu gospodarczego.

5. W przypadku odpowiedzialności karnej na podstawie tego przepisu, wymierzona kara nie może przekroczyć powyżej wysokości kary przewidzianej w artykule 14.

Artykuł 13 – Odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych (uprzednio artykuł 14)

1. Odpowiedzialności karnej za przestępstwa określone powyżej (w artykułach 1 – 8) podlegają osoby prawne oraz jednostki organizacyjne, które posiadają zdolność prawną do wykonywania we własnym imieniu prawa własności, jeżeli przestępstwo zostało popełnione na korzyść tej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej przez jej organ, przedstawiciela lub inną osobę działającą w jej imieniu i mającą prawo lub faktyczną władzę podejmowania decyzji.
2. Odpowiedzialność karna podmiotów zbiorowych nie wyłącza odpowiedzialności osoby fizycznej jako sprawcy, podlegacza lub pomocnika za to samo przestępstwo.

SANKCJE

Artykuł 14 – Kary i rodzki karne (uprzednio artykuł 9)

1. Karami zasadniczymi, wspólnymi dla wszystkich przestępstw określonych w artykułach 2 – 8, a także stosowanymi do przestępstw umyślnych określonych w artykule 1, są:
  - a) dla osób fizycznych - kara pozbawienia wolności na okres do 5 lat i/lub grzywna. Grzywna wymierza się w stawkach dziennych. Wysokość stawki dziennej zależy od dziennego dochodu oskarżonego. Określenie wysokości stawki dziennej należy do swobodnej oceny sądu, jednak nie może przekroczyć 3000 Euro. Liczba stawek dziennych nie może przekroczyć trzystu sześćdziesięciu pięciu. Sąd może zawiesić wykonanie kary, oddać sprawcę pod dozór, zamienić karę pozbawienia wolności na karę grzywny lub orzec inny rodzaj zredukowanej lub złagodzonej kary w granicach przewidzianych przez prawo krajowe (por. artykuł 35).
  - b) dla podmiotów zbiorowych - kara grzywny w wysokości do pięćdziesięciu milionów Euro.
2. Jeżeli wymaga tego interes publiczny, mogą także być orzeczone następujące kary dodatkowe:
  - a) podanie wyroku do wiadomości publicznej - wyrok powinien zostać opublikowany w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich (the Official Journal) i w prasie codziennej, jeżeli wymaga tego interes

- publiczny a w szczególności, gdy przestępstwo wywołuje szeroki oddźwięk społeczny ;
- b) wykluczenie osoby fizycznej lub podmiotu zbiorowego z możliwości uzyskania subwencji przewidzianej przez prawo wspólnotowe, na okres do 5 lat, w razie skazania za przestępstwo określone w artykule 1;
  - c) wykluczenie osoby fizycznej lub podmiotu zbiorowego z przyszłych umów z władzami publicznymi korzystającymi z funduszy wspólnotowych na okres do pięciu lat, w razie skazania za przestępstwa określone w artykułach 1 lub 2;
  - d) zakaz pełnienia funkcji publicznych wspólnotowych i krajowych na okres do pięciu lat,⁷ w razie skazania za przestępstwa określone w artykułach 3 – 6. Powyższy zakaz może obowiązywać na całym terytorium Państw członkowskich Unii Europejskiej.
3. Jeżeli przestępstwo określone w artykule 1 zostało popełnione w wyniku lekkomyślności lub rażącego niedbalstwa, kara wymierzona nie może przekroczyć dwóch trzecich maksymalnej wysokości kar przewidzianych powyżej w punktach (1), (2)(b) i (2)(d). Przepis ten stosuje się odpowiednio w wypadku skazania za przestępstwo przewidziane w artykule 8.
4. Narzędzia, owoce i korzyści z przestępstwa mogą ulec przypadkowi na rzecz Wspólnot Europejskich. Orzeczenie to może zostać orzeczone nie tylko w wypadku skazania oskarżonego ale także wtedy, gdy zostało udowodnione, iż popełnił on czyn zabroniony, lecz nie został skazany z powodu braku winy lub niepoczytalności.

Klauzula wykonawcza

„Przepadek” oznacza orzeczenie przez sąd w wypadku popełnienia jednego z przestępstw określonych w artykułach 1 - 8, w postaci stałej utraty prawa własności tych narzędzi, owoców lub korzyści na rzecz Wspólnot Europejskich.

Artykuł 15 – Wymiar kary

1. Kary wymierzone za przestępstwa określone powyżej (w artykułach 1 – 8) nie mogą przekroczyć wysokości odpowiadającej winie sprawcy, ciękości przestępstwa i formie jego udziału w popełnieniu przestępstwa.
2. Z zastrzeżeniem ust. 1, przy wymiarze kary sąd bierze pod uwagę w wypadku podmiotów zbiorowych potrzeby prewencji ogólnej i szczególnej, a w wypadku osób fizycznych potrzeby prewencji ogólnej i szczególnej, mając na względzie, w miarę potrzeby, resocjalizację sprawcy.

---

⁷ Zachodzi rozbieżności między wersją w języku francuskim (gdzie przewidziana jest kara „pięciu lat i więcej” – de cinq ans et plus) a wersją w języku angielskim (gdzie przewidziano karę w wysokości „do pięciu lat” – up to five years). Tłumaczenie odpowiada treści artykułów 14(2d), 14(3) i 16 w wersji angielskiej (przyp. T.um.).

3. Stosuj•c przepis pkt. 2, s•d krajowy mo•e wzi•• pod uwag• uprzednie zachowanie si• oskar•onego, uprzednie skazania i sankcje administracyjne, osobowo•• i motywy sprawcy, jego sytuacj• ekonomiczn• i spo•eczn• oraz starania, jakie podj•• w celu naprawienia wyrz•dzonej szkody. Inne czynniki uznawane jako istotne dla wymiaru kary przez prawo krajowe mog• by• wzi•te pod uwag•, je•eli artyku• 35(2) na to zezwala.

Klauzula wykonawcza

Wyrok skazuj•cy powinien zawiera• uzasadnienie orzeczonej kary, zgodnie z artyku•em 26.

Artyku• 16 – Okoliczno•ci obostrzaj•ce i •agodz•ce

1. Je•eli zachodz• okoliczno•ci obostrzaj•ce, g•rna granica wymiaru kary pozbawienia wolno•ci, przewidziana w artykule 14(1), mo•e zosta• podwy•szona z wysoko•ci pi•ciu do siedmiu lat; g•rna granica kary grzywny w wypadku os•b fizycznych mo•e zosta• podwy•szona z wysoko•ci 360⁸ do 540 stawek dziennych, a w wypadku podmiot•w zbiorowych z wysoko•ci 10 do 15 milion•w Euro.
2. "Okoliczno•ci obostrzaj•c•" stanowi:
  - kwota przekraczaj•ca 100 tysi•cy Euro, na któr• dokonano oszustwa lub stanowi•ca osi•gni•t• korzy•• w zwi•zku z pope•nieniem przest•pstwa;
  - pope•nienie przest•pstwa okre•lonego w artyku•ach 1 – 3 i 5 – 8 w warunkach dzia•ania w zwi•zku przest•pczym.
3. Stosuj•c zasad• komplementarno•ci okre•lon• w artykule 35(2), zakres i wp•yw okoliczno•ci •agodz•cych na wymiar kary okre•la si• na podstawie prawa krajowego.

Artyku• 17 – Wymiar kary w przypadku zbiegu przest•pstw

1. Je•eli osoba jednym czynem w formie dzia•ania lub zaniechania pope•nia wi•cej ni• jedno z przest•pstw okre•lonych w artyku•ach 1 - 8, wymierza si• jedn• kar• na podstawie sankcji przewidzianej za najpowa•niejsze przest•pstwo w wysoko•ci do g•rnej granicy zwi•kszonej o po•ow•.
2. Je•eli osoba pope•nia jedno lub wi•cej przest•pstw okre•lonych w artyku•ach 1 - 8 w wyniku ci•gu odr•bnych dzia•a• lub zaniecha• wymierza si• jedn• kar• w wysoko•ci do g•rnej granicy kary przewidzianej za najpowa•niejsze przest•pstwo zwi•kszonej dwukrotnie. W wypadkach przewidzianych w pkt. 1 i 2 maksymalny wymiar kary nie mo•e przekroczy• sumy wysoko•ci kar, jakie zosta•yby wymierzone za poszczególne przest•pstwa.
3. Je•eli oskar•ony zosta• skazany za przest•pstwo przewidziane w artyku•ach 1 - 8 i za czyn b•d•cy przest•pstwem wed•ug prawa

---

⁸ Zachodzi tu rozbie•no•• w samym tek•cie zar•wno angielskim jak i francuskim, gdzie w art. 14 pkt. 1 lit. a wymienia si• liczb• 365 jako najwy•sz• ilo•• stawek dziennych (przyp. T•um.).

krajowego, gdy oba te przestępstwa są oparte na tym samym stanie faktycznym, wymierza się jednokar na podstawie przepisu przewidującego karę najsurowszą.

4. Wymierzając karę za przestępstwo określone w artykułach 1 – 8, należy uwzględnić wymierzone wcześniej za ten sam czyn, na podstawie prawa wspólnotowego lub krajowego, sankcje administracyjne nie posiadające karnego charakteru.

III – PROCEDURA KARNA

PROKURATURA EUROPEJSKA

Artykuł 18 – Status i struktura Prokuratury Europejskiej

1. Dla potrzeb postępowania przygotowawczego, rozpoznawczego i wykonawczego prowadzonego w związku z przestępstwami zdefiniowanymi powyżej (artykuły 1 - 8), terytoria Państw członkowskich Unii Europejskiej tworzą jednolity obszar sądowny.
2. Prokuratura Europejska jest organem Wspólnoty Europejskiej odpowiedzialnym za prowadzenie postępowania przygotowawczego, ścigania karnego, postawienie w stan oskarżenia, występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w toku przewodu sądowego oraz w toku postępowania wykonawczego odnoszących się do przestępstw zdefiniowanych powyżej (artykuły 1 - 8). Prokuratura Europejska jest niezależna od władz krajowych oraz od organów Wspólnoty.
3. Prokuratura Europejska składa się z Generalnego Prokuratora Europejskiego (GPE) z siedzibą w Brukseli i Delegowanych Prokuratorów Europejskich (DPE) z siedzibami w stolicy każdego Państwa członkowskiego lub w innym mieście, w którym znajduje się sąd właściwy do stosowania artykułu 26.
4. Prokuratura Europejska jest niepodzielna i solidarna :
  - a) niepodzielność oznacza, że każda czynność Prokuratora jest dokonana w imieniu Prokuratury Europejskiej, za wszystkie czynności należyce do właściwości Prokuratury Europejskiej (w szczególności uprawnienia w zakresie prowadzenia postępowania przygotowawczego, wymienione w artykule 20) mogą być wykonywane przez każdego Delegowanego Prokuratora Prokuratury Europejskiej; za zgodą Generalnego Prokuratora Europejskiego lub jego akceptacją wydaną z mocą wsteczną w wypadkach niecierpiących zwłoki, każdy z Delegowanych Prokuratorów Europejskich może wykonywać swe funkcje na terytorium jakiegokolwiek Państwa członkowskiego we współpracy z Delegowanym Prokuratorem Europejskim mającym siedzibę w danym Państwie członkowskim;
  - b) solidarność oznacza obowiązek wzajemnej pomocy między Delegowanymi Prokuratorami Europejskimi.

5. Na prokuraturach krajowych spoczywa obowiązek udzielenia pomocy Prokuraturze Europejskiej.

Klauzula wykonawcza

Warunki powoływania prokuratorów Prokuratury Europejskiej

Prokuratorzy Prokuratury Europejskiej wybierani są spośród osób spełniających wszystkie gwarancje niezależności oraz posiadających kwalifikacje wymagane do zajmowania w ich krajach najwyższych w zawodach prawniczych lub uznanych konsultantów prawnych, zgodnie z warunkami określonymi z Artykułu 223(1) (uprzednio artykułu 167) Traktatu o Wspólnotach Europejskich dotyczącego sędziów i adwokatów generalnych Trybunału Sprawiedliwości.

Generalny Prokurator Europejski mianowany jest na okres 6 lat, z jednokrotną możliwością ponownego wyboru. Delegowani Prokuratorzy Europejscy mianowani są także na 6 lat, z potwierdzeniem wyboru co 3 lata. Prokuratorzy mianowani są przez Parlament Europejski na podstawie propozycji Komisji Europejskiej w wypadku Generalnego Prokuratora Europejskiego oraz Państw członkowskich w wypadku Delegowanych Prokuratorów Europejskich.

Prokuratorzy Prokuratury Europejskiej są całkowicie niezależni w wykonywaniu swoich obowiązków. Nie zwracają się o instrukcje ani też nie korzystają z instrukcji żadnego rządu bądź innego krajowego lub wspólnotowego organu. Prokuratorzy Prokuratury Europejskiej nie mogą w czasie sprawowania funkcji prowadzić innej odpłatnej lub nieodpłatnej działalności zawodowej.

Prokuratorzy Prokuratury Europejskiej mogą zostać zdymisjonowani przez Trybunał Sprawiedliwości na wniosek Parlamentu Europejskiego, jeżeli przestają spełniać warunki niezbędne do wykonywania powierzonych im zadań lub w razie popełnienia poważnego przewinienia, definiowanego w odniesieniu do funkcji Prokuratury Europejskiej.

Generalny Prokurator Europejski ma obowiązek przedłożenia raz do roku Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdania z działalności Prokuratury Europejskiej.⁹

Kompetencje Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawach dyscyplinarnych oraz w sprawach odwoławczych:

Europejski Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy dla rozstrzygnięcia odwołań i orzekania w sprawach dyscyplinarnych dotyczących członków

---

⁹ Tłumaczenie odpowiada w tym miejscu wersji francuskiej, albowiem angielska wersja wymienia tylko Parlament Europejski (przyp. Tłum.)

Prokuratury Europejskiej, w tym do nakładania odpowiednich sankcji (wraz z dymisją w wypadku poważnego przewinienia).

Wyłączenie pełnienia obowiązków w Prokuraturze Europejskiej:

Pełnienie funkcji w Prokuraturze Europejskiej wyklucza możliwość pełnienia równocześnie jakiegokolwiek funkcji krajowej bądź europejskiej.

Obowiązek wykonywania instrukcji Generalnego Prokuratora Europejskiego przez Delegowanych Prokuratorów Europejskich:

Delegowani Prokuratorzy Europejscy są związani instrukcjami Generalnego Prokuratora Europejskiego.

Obowiązek współpracy krajowych prokuratur

Prokuratury krajowe współpracują z Prokuraturą Europejską w sprawach dotyczących postępowania przygotowawczego i ścigania karnego oszustw europejskich. Podejmują oni współpracę bezzwrotnie na każde udzielenie pomocy lub postanowienie sądziego – gwaranta praw i wolności, dotyczące w szczególności identyfikacji lub poszukiwania osób, zebrania i zabezpieczenia dowodów, przesyłania dokumentów, aresztowania lub zatrzymania osób, przewozu i doprowadzenia oskarżonego przed właściwy sąd.

Stosowanie zasady ne bis in idem w postępowaniach karnych:

- Prokuratura Europejska ma pierwszeństwo przed prokuraturami krajowymi ;
- ściganie karne na poziomie krajowym osób oszczędzonych uprzednio na poziomie europejskim na podstawie tych samych faktów jest zabronione;
- sąd karny stosujący przepisy *Corpus Iuris* ma obowiązek wziąć pod uwagę każde orzeczenie skazujące wydane przez sąd krajowy na podstawie tych samych faktów oraz odbyty przez skazanego kar.

Artykuł 19 – Wniesienie sprawy do Prokuratury Europejskiej i wszczęcie postępowania

1. Prokuratura Europejska ma być powiadamiana o wszystkich faktach mogących stanowić jedno z przestępstw określonych powyżej (artykuły 1 - 8) zarówno przez organy krajowe (policję, prokuratorów, sądów śledczych, funkcjonariuszy administracji krajowych takich jak urzędy podatkowe lub celne), jak i przez właściwe organy wspólnotowe oraz Europejskie Biuro do Walki z Oszustwami (OLAF). Może zostać także powiadomiona przez każdego obywatela lub w drodze skargi złożonej przez Komisję. Władze krajowe mają obowiązek przekazania sprawy do Prokuratury Europejskiej najpóźniej w chwili „przedstawienia zarzutów”, w rozumieniu artykułu 29(1), lub zastosowania środków zapobiegawczych w szczególności jak

- tymczasowe aresztowanie, przeszukanie, zajęcie lub zaopie-
nięcie podmiotu telefonicznego.
2. Jeżeli postępowanie przygotowawcze prowadzone przez władze krajowe ujawni, że zostało popełnione jedno z przestępstw wymienionych powyżej (artykuły 1 - 8), akta sprawy należy niezwłocznie przekazać Prokuraturze Europejskiej.
  3. Niezależnie od źródła informacji, Prokuratura Europejska wszczynają postępowanie na oficjalny wniosek władz krajowych lub z urzędu.
  4. Decyzja o wszczęciu postępowania przygotowawczego może być podjęta przez Prokuraturę Europejską bez względu na wysokość szkody spowodowanej oszustwem. Zgodnie z zasadą legalizmu Prokuratura Europejska musi wszcząć postępowanie wówczas, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia jednego z przestępstw określonych w artykułach 1 - 8. Prokuratura Europejska może również, w uzasadnionym i wyjątkowym przypadku, po niezwłocznym zakomunikowaniu decyzji osobie, która zawiadomiła o przestępstwie lub ujawniła przestępstwo słu-
bom Prokuratury Europejskiej lub wniosła skargę;
    - a) przekazać władzom krajowym sprawy o przestępstwa mniejszej wagi lub które są skierowane głównie przeciwko interesom krajowym;
    - b) pozostawi sprawę bez rozpoznania, jeżeli oskarżony przyzna się do winy, naprawi wyrządzoną szkodę i, gdy zachodzi taki wypadek, zwróci fundusze uzyskane nielegalnie;
    - c) udzieli zezwolenia na zawarcie ze sprawcą porozumienia przez władze krajowe, które wystąpiły z takim wnioskiem, zgodnie z warunkami określonymi poniżej (artykuł 22(2b)).

Artykuł 20 – Uprawnienia Prokuratury Europejskiej w zakresie postępowania przygotowawczego

1. W celu ustalenia prawdy materialnej i doprowadzenia sprawy do momentu, w którym może zostać oskarżona, Prokuratura Europejska prowadzi postępowanie w sprawach o przestępstwa wymienione powyżej (artykuły 1 - 8), zmierzające do zebrania zarówno dowodów przemawiających na korzyść jak i na niekorzyść osoby podejrzanej. Jej uprawnienia podzielone są pomiędzy Generalnego Prokuratora Europejskiego, Delegowanych Prokuratorów Europejskich oraz, jeżeli zachodzi taka potrzeba, władze krajowe wyznaczone do tego celu, zgodnie z zasadami zawartymi w przepisach poniższych.
2. Do wyliczonych uprawnień Generalnego Prokuratora Europejskiego należy:
  - a) ogólne nadzorowanie postępowań i ich przekazywanie jednemu lub więcej Delegowanym Prokuratorom Europejskim, zgodnie z warunkami i ograniczeniami wymienionymi poniżej (artykuł 20(3));
  - b) koordynowanie postępowań prowadzonych przez Delegowanych Prokuratorów Europejskich jak i przez krajowe służby policyjne i właściwe administracje krajowe oraz, jeżeli zachodzi taki wypadek, przez OLAF; koordynacja może przyjąć formę ustnych lub pisemnych zaleceń dla zainteresowanych służb;

- c) przejście spraw, w wypadku których postępowanie ujawniło, o, e
dotyczy one w całości lub w części przestępstw wymienionych
powyżej (artykuły 1 - 8).
3. Jeżeli postępowanie dotyczy przestępstw wymienionych powyżej
(artykuły 1 - 8) następujące uprawnienia mogą być wykonywane przez
Generalnego Prokuratora Europejskiego lub Delegowanych
Prokuratorów Europejskich:
- przesłuchanie oskarżonego, w warunkach gwarantujących
przestrzeganie jego praw wymienionych poniżej (artykuł 29);
  - zbieranie dokumentów i/lub danych przechowywanych na
komputerowym nośniku informacji niezbędnych dla potrzeb
postępowania i, jeżeli zachodzi potrzeba, przeprowadzenie wizji
lokalnych miejsc popełnienia przestępstwa;
  - wystąpienie z wnioskiem do sędziego o zarządzenie wykonania
ekspertyzy w warunkach zdefiniowanych poniżej (artykuł 29);
  - przeszukanie, zajęcie i zabezpieczenie podsłuchu telefonicznego
stosownie do zasady przewidzianej poniżej (artykuł 25bis), za
uprzednią zgodą lub późniejszym zatwierdzeniem tych czynności
przez sędziego, z poszanowaniem praw oskarżonego (artykuł 32);
  - przesłuchanie świadków zgadzających się na współpracę z
wymiarom sprawiedliwości oraz, w przypadku zaistnienia takiej
sytuacji, świadków zobowiązanych do złożenia zeznań zgodnie z
zasadami wymienionymi poniżej (artykuł 32);
  - przedstawienie zarzutów oskarżonemu, przy poszanowaniu praw
wymienionych poniżej (artykuł 29);
  - wystąpienie z wnioskiem o tymczasowe aresztowanie lub
umieszczenie osoby pod kontrolą sądową.
4. Uprawnienia przekazane Delegowanym Prokuratorom Europejskim
mogą być częściowo delegowane, w granicach wyznaczonych *ratione
materiae* i *ratione temporis*, organom krajowym (organom ścigania,
policji lub innym właściwym organom jak organy podatkowe lub celne),
które mają obowiązek przestrzegania zasad zawartych w *Corpus Iuris*.

Klauzula wykonawcza

20§3(a) Oskarżony (w rozumieniu artykułu 29) wezwany przez
Prokuraturę Europejską ma obowiązek stawienia się osobiście, natomiast
zwolniony jest od obowiązku odpowiadania na zadawane mu pytania
przez Prokuraturę Europejską. Wezwanie oskarżonego przebywającego
w areszcie lub osoby, przeciwko której wszczęto postępowanie
przygotowawcze, wymaga zgody sędziego – gwaranta praw i wolności.

20§3(b) Za zgodą sędziego - gwaranta praw i wolności Prokuratora
Europejskiego może być, aby dokumenty i dane komputerowe zostały jej
przekazane przez osobę, która je posiada. Prawo krajowe rozstrzyga o
przywilejach osobistych lub związanych z tajemnicą zawodową.

20§3(d) W sprawach nieuregulowanych przez *Corpus Iuris* do szczególnych kwestii związanych z przeszukaniem i zajęciem majątku zastosowanie, co do zasady, odpowiednie przepisy prawa krajowego. Jednakże organem właściwym do wydania zezwolenia na dokonanie tych czynności jest zawsze sędzia - gwarant praw i wolności.

20§3(e) Prokuratura Europejska może wezwać osobę jeżeli ma powody uważać, że posiada ona informacje, które mogą być użyteczne dla postępowania. Stawiennictwo na takie wezwanie jest obowiązkowe. Prawo krajowe rozstrzyga o przywilejach osobistych lub związanych z tajemnicą zawodową. Jeżeli istnieją jasne i spójne dowody winy wezwanej osoby, należy ją przesłuchać w charakterze oskarżonego a nie świadka (por. art. 29).

20§3(g) Wniosek o nakaz aresztowania lub oddanie pod kontrolę sądową musi mieć formę pisemną i być należyście uzasadniony. Należy skierować go do właściwego sędziego - gwaranta praw i wolności, zgodnie z zasadami przewidzianymi poniżej (artykuł 25ter i artykuł 25quater). Wykonanie tych środków następuje w Państwie, w którym miało miejsce aresztowanie.

Uwagi wyjaśniające

Zgodnie z *Corpus Iuris*, otrzymanie statusu oskarżonego rozpoczyna się „od momentu, w którym zostały podjęte jakiegokolwiek kroki mające na celu stwierdzenie, wskazanie lub ujawnienie powołanych i spójnych dowodów winy, za najpóźniej, od momentu pierwszego przesłuchania przez organ posiadający informacje o istnieniu takich dowodów”. Konsekwencją tego jest, że każdy może uzyskać status osoby formalnie oskarżonej zanim zostały mu oficjalnie przedstawione zarzuty przez Prokuraturę Europejską, co ma na celu wyłocznie ochronę jego interesów. Środki zapobiegawcze określone w artykule 25quater mogą zostać zastosowane dopiero po przedstawieniu zarzutów przez Prokuraturę Europejską.

Artykuł 21 – Zadania Prokuratury Europejskiej przy zamknięciu postępowania przygotowawczego

1. Delegowany Prokurator Europejski, pod kontrolę Generalnego Prokuratora Europejskiego, umarza postępowanie lub wnosi akt oskarżenia, gdy uzna postępowanie przygotowawcze za zakończone.
2. O postanowieniu o umorzeniu postępowania powiadamia się Komisja Europejska, oskarżonego, organy lub osoby, które zawiadomiły Prokuraturę Europejską o przestępstwie, ujawniły przestępstwo s•u•bom Prokuratury Europejskiej lub wniosły skargę, w znaczeniu określonym powyżej (artykuł 19(1)).
3. W zakresie zawiadomienia o postanowieniu o wniesieniu aktu oskarżenia stosuje się odpowiednio artykuł 21(2). Postanowienie to

powinno zawierać nazwisko i adres oskarżonego, opis czynów i ich kwalifikację prawną, jak również wskazania dotyczące państwa, w którym sprawa będzie sędzona. Podlega ono kontroli sędziego – gwaranta praw i wolności, zgodnie z zasadami określonymi poniżej (artykuł 25bis), który wnosi sprawę do właściwego sądu i przesyła oskarżonemu wezwanie zawierające oznaczenie daty i godziny jego stawiennictwa.

Klauzula wykonawcza

Artykuł 21§1 – Postanowienie o zamknięciu postępowania przygotowawczego może być wydane przez Prokuraturę Europejską na podstawie zebranego materiału dowodowego zgodnie z przepisami *Corpus Iuris*, pod kontrolą sędziego – gwaranta praw i wolności oraz zgodnie z warunkami określonymi w artykule 25(bis). Postanowienie o wniesieniu aktu oskarżenia przez Prokuraturę Europejską musi zawierać uzasadnienie każdego z zarzutów oparte o dowody wystarczające do wykazania, że istnieje uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że podejrzany popełnił zarzucane mu przestępstwo. Jeżeli dowód nie jest wystarczający, Prokuratura Europejska umarza postępowanie.

Artykuł 21§3 – Postanowienie o wniesieniu aktu oskarżenia wyklucza możliwość negocjowania wymiaru kary.

Artykuł 22 – Wniesienie aktu oskarżenia i zakończenie postępowania przygotowawczego

1. W sprawach o przestępstwa zdefiniowane powyżej (artykuły 1 - 8) Prokuratura Europejska oskarża przed sądem (wyznaczonym w sposób przewidziany w art.26 ,), zgodnie z prawem państwa miejsca położenia sądu. Prokurator krajowy może w razie potrzeby przystąpić do oskarżenia, jeżeli interesy krajowe są takież zagrożone. W takim wypadku zawiadomienia i wezwania są wysyłane także do prokuratora krajowego oraz przesyła mu się akta sprawy we właściwym czasie.
2. W sprawach o te same przestępstwa, oskarżenie publiczne wygasa z chwilą śmierci oskarżonego (lub jeżeli dotyczy to podmiotu zbiorowego, to z chwilą jego rozwiązania), przedawnienia lub porozumienia:
  - a) okres przedawnienia wynosi 5 lat od dnia popełnienia przestępstwa, jeżeli w tym czasie nie zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze ani śledcze, albo od chwili dokonania ostatniej czynności postępowania, jeżeli postępowanie przygotowawcze lub śledcze zostało wszczęte. Przedstawienie zarzutów podejrzanemu przerywa bieg przedawnienia;
  - b) zawarcie porozumienia jest wykluczone w wypadku popełnienia przestępstwa w warunkach recydywy, z użyciem broni, fałszywych dokumentów, lub gdy wysokość szkody spowodowanej przestępstwem

wynosi 50 000 Euro lub więcej. W pozostałych wypadkach zawarcie porozumienia może zostać zaproponowane Prokuraturze Europejskiej przez władze krajowe zarówno w sprawach podlegających jurysdykcji krajowej (por. artykuł 19(4a)), jak też w sprawach podlegających jurysdykcji europejskiej, pod następującymi warunkami: oskarżony dobrowolnie przyzna się do winy, władze dysponujące dowodami winy wystarczającymi do wniesienia aktu oskarżenia, decyzja o zawarciu porozumienia została podana do wiadomości publicznej, zawarte porozumienie respektuje zasadę proporcjonalności. W wypadku odmowy, Prokuratura Europejska musi, gdy służy temu podstawy, przejść do sprawy. Zawarte porozumienie podlega kontroli przez sędziego - gwaranta praw i wolności.

Klauzula wykonawcza

Artykuł 22§1 – Stosunek pomiędzy Prokuraturą Europejską a prokuraturami krajowymi uregulowany jest zasadami zawartymi w artykułach 18 - 19, nakładającymi na prokuratury krajowe obowiązek współpracy z Prokuraturą Europejską w sprawach o popełnienie oszustw europejskich i wprowadzającymi pierwszestwo Prokuratury Europejskiej przed prokuraturami krajowymi.

Artykuł 22§2 – Zawieszenia i przerwy nie mogą wydłużyć okresu przedawnienia powyżej 10 lat.

Uwagi wyjaśniające

Przy zawarciu porozumienia, zadaniem sędziego jest kontrola warunków porozumienia i ich zgodności z artykułem 22. Sędzia wyraża zgodę na zawarcie porozumienia pod warunkiem spełnienia określonych w art. 22 przesłanek.

Artykuł 23 – Rola Prokuratury Europejskiej w zakresie wykonywania orzeczeń

1. Prokuratura Europejska niezwłocznie powiadamia władze Państwa członkowskiego wyznaczonego jako miejsce wykonania orzeczenia o jego uprawomocnieniu się. Niektóre kary takie jak przepadek, pozbawienie praw lub podanie wyroku do wiadomości publicznej, mogą zostać wykonane w jednym lub kilku miejscach innych niż miejsce odbywania kary pozbawienia wolności. Prokuratura Europejska jest odpowiedzialna, obok właściwych władz krajowych, za zarządzenie i kontrolowanie wykonania orzeczeń, jeżeli nie jest ono automatyczne. Wykonanie orzeczeń podlega, co do zasady, prawu obowiązującemu w Państwie członkowskim wyznaczonym jako miejsce wykonania orzeczenia. Prokuratura Europejska nadzoruje stosowanie następujących wspólnych przepisów na całym terytorium Państw członkowskich Unii Europejskiej:

- a) ka•de pozbawienie wolno•ci oskar•onego z powodu tych samych czynów, w którymkolwiek z Pa•stw cz•onkowskich i w jakimkolwiek momencie post•powania, zalicza si• na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolno•ci;
  - b) nikt nie mo•e by• •cigany ani skazany w Pa•stwie cz•onkowskim z powodu przest•pstwa zdefiniowanego powy•ej (artyku•y 1 do 8), je•eli w tym zakresie zosta• uniewinniony albo skazany prawomocnym wyrokiem w jakimkolwiek z Pa•stw cz•onkowskich Unii Europejskiej.
2. Je•eli osoba skazana na kar• pozbawienia wolno•ci wyst•puje o odbycie tej kary w Pa•stwie cz•onkowskim innym ni• wskazane w wyroku, Prokuratura Europejska mo•e, je•li istniej• podstawy, wyrazi• na to zgod•.

Uwagi wyja•niaj•ce

Innowacyjny charakter artyku•u 23§1 (pierwsza cz•••) wymaga takiego dostosowania prawa krajowego, które umo•liwi•oby poszanowanie zasady terytorialno•ci europejskiej, w rozumieniu nadanym jej przez *Corpus Iuris*. W szczeg•olno•ci oznacza to konieczno•• takiej interpretacji zakazu ekstradycji w•asnych obywateli, która by•aby zgodna z zasad• terytorialno•ci europejskiej. Na poziomie Unii Europejskiej oznacza to w efekcie niestosowanie instytucji ekstradycji w odniesieniu do przest•pstw okre•lonych w *Corpus Iuris*.

Druga cz••• Artyku•u 23§1 jest równie innowacyjna i bierze pod uwag• wsp••czesn• my•l prawnicz•. Zgodnie z rekomendacjami nr 4 AIDP,¹⁰ zasada *ne bis in idem* powinna by• traktowana jako prawo cz•owieka uznawane na poziomie mi•dzynarodowym lub transnarodowym.

Klauzula wykonawcza

Artyku• 23§1 - Miejsce wykonania wyroku powinno by• ustalone zgodnie z kryteriami zawartymi w Konwencji Rady Europy o przekazywaniu •cigania w sprawach karnych (artyku• 8) i Europejskiej Konwencji o uznawaniu orzecz• karnych (artyku• 6).

Artyku• 23§2 – Przy ocenie dopuszczalno•ci przekazania osoby skazanej, Prokuratura Europejska bierze pod uwag• kryteria okre•lone w Konwencji Rady Europy o przekazywaniu os•b skazanych (artyku• 3).

Artyku• 24 – W•a•ciwo•• miejscowa (ratione loci) Prokuratury Europejskiej, skutki terytorialne orzecz• i wsp••praca z pa•stwami trzecimi

---

¹⁰ Skrót "AIDP" oznacza Mi•dzynarodowe Stowarzyszenie Prawa Karnego (Association International de Droit Pénal).

1. Na jednolitym obszarze s•dowym, zdefiniowanym w artykule 18(1), w•a•ciwo•• miejscowa ustalana jest zgodnie z zasad• terytorialno•ci europejskiej wed•ug nast•puj•cych zasad:
  - a) Prokuratorzy Prokuratury Europejskiej wyznaczeni przez Generalnego Prokuratora Europejskiego do prowadzenia post•powa• i wnoszenia aktów oskar•enia, zgodnie z warunkami ustanowionymi powy•ej (artyku• 18 i nast.), s• w•a•ciwi na ca•ym terytorium Unii Europejskiej (zob. artyku• 18(4a));
  - b) nakazy aresztowania, decyzje oraz orzeczenia dotycz•ce przest•pstw okre•lonych powy•ej, wydane przez s•dy któregokolwiek z Pa•stw cz•onkowskich, obowi•zuj• na ca•ym terytorium Unii.
2. Je•eli przebieg post•powania przygotowawczego wymaga uzyskania jakiegokolwiek wspó•pracy prawnej ze strony Pa•stwa trzeciego, Prokuratura Europejska wyst•puje z wnioskiem do w•adz krajowych miejsca prowadzenia post•powania, aby zwróci•y si• one do w•a•ciwego Pa•stwa trzeciego o udzielenie pomocy, zgodnie z procedur• przewidzian• przez obowi•zuj•ce prawo krajowe i mi•dzynarodowe.

Uwagi wyja•niaj•ce

Innowacyjny charakter artyku•u 24§1 wymaga takiego dostosowania prawa krajowego, które umo•liwi•oby poszanowanie zasady terytorialno•ci europejskiej, w rozumieniu nadanym jej przez *Corpus Iuris*. W szczególno•ci oznacza to konieczno•• takiej interpretacji zakazu ekstradycji wasnych obywateli, która by•aby zgodna z zasad• terytorialno•ci europejskiej. Na poziomie Unii Europejskiej oznacza to w efekcie niestosowanie instytucji ekstradycji w odniesieniu do przest•pstw okre•lonych w *Corpus Iuris*.

POST• POWANIE PRZYGOTOWAWCZE (uprzednio artyku• 25)

Artyku• 25 – Definicja i czas trwania post•powania przygotowawczego

1. Post•powanie przygotowawcze wszcz•te w sprawie o przest•pstwa zdefiniowane powy•ej (artyku•y 1 - 8) trwa od pierwszych czynno•ci •ledczych prowadzonych przez Prokurator• Europejsk• a• do zamkni•cia post•powania i wniesienia aktu oskar•enia (artyku• 21(3) powy•ej).
2. Czas trwania post•powania przygotowawczego nie mo•e przekroczy• 6 miesi•cy. S•dzia - gwarant praw i wolno•ci, dzia•aj•c na wniosek Prokuratury Europejskiej, mo•e zezwoli• na przed•u•enie tego okresu o dalsze 6 miesi•cy. Po wys•uchaniu przedstawicieli uczestników post•powania s•dzia okre•la d•ugo•• okresu przed•u•enia, bior•c pod uwag• czynno•ci podj•te ju• przez Prokurator• Europejsk• oraz

potrzeby postępowania. Dopuszczalny jest wniosek o ponowne przedu•enie. Decyzja w tej sprawie jest podejmowana z zachowaniem tej samej procedury.

Artyku• 25 bis – S•dzia – gwarant praw i wolno•ci (judge of freedoms, le juge des libertés)

1. W trakcie postępowania przygotowawczego kontrola s•dowa sprawowana jest przez niezale•nego i bezstronnego „s•dziego - gwaranta praw i wolno•ci”, wyznaczanego przez ka•de Pa•stwo członkowskie spo•ród s•dziów s•du w•a•ciwego dla miejsca, gdzie ustanowiony zosta• Delegowany Prokurator Europejski. Jednocze•nie do kompetencji tego s•dziego nale•y wydanie, w razie potrzeby, postanowienia o powo•aniu bieg•ego. Mo•e on tak•e orzec ustanowienie zabezpieczenia maj•tkowego w sprawach, w których obowi•zek zwrotu mienia nie budzi w•tpliwo•ci a zabezpieczenie takie jest niezb•dne dla ochrony interesów cywilnych i zgodnie z zasad• proporcjonalno•ci. S•dzia - gwarant praw i wolno•ci stosuje prawo krajowe oraz *Corpus Iuris*.
2. W trakcie postępowania przygotowawczego w sprawach o przest•pstwa okre•lone powy•ej (artyku•y 1 - 8) zastosowanie ka•dego •rodka powoduj•cego ograniczenie lub pozbawienie osoby jej praw i podstawowych wolno•ci przewidzianych przez Europejsk• Konwencj• Praw Cz•owieka i Podstawowych Wolno•ci (w•cznie ze •rodkami zapobiegawczymi, których stosowanie jest dozwolone zgodnie z artyku•em 25quater), wymaga uprzedniej zgody s•dziego - gwaranta praw i wolno•ci. S•dzia - gwarant praw i wolno•ci sprawuje kontrol• nad legalno•ci• i prawid•owo•ci• zastosowania tych •rodków oraz zapewnia, •e zasady konieczno•ci i proporcjonalno•ci s• przestrzegane. W sprawach nie cierpi•cych zw•oki, zw•aszcza w sytuacji niebezpiecze•stwa utraty dowodu, w trakcie pope•niania przest•pstwa lub prawdopodobie•stwa uchylenia si• przez oskar•onego od wymiaru sprawiedliwo•ci, dopuszczalna jest nast•pcza kontrola zastosowanych •rodków, dokonana nie pó•niej ni• w ci•gu 24 godzin.
3. Je•eli Generalny Prokurator Europejski postanowi o wniesieniu aktu oskar•enia do s•du (zob. artyku• 21§1 i §3), powiadamia on o swojej decyzji s•dziego – gwaranta praw i wolno•ci, który wyznacza s•d w•a•ciwy do prowadzenia sprawy, zgodnie z zasadami okre•lonymi poni•ej (artyku• 26).

Klauzula wykonawcza

Artyku• 25bis(1) – Pa•stwa członkowskie wyznaczaj• s•dziego - gwaranta praw i wolno•ci zgodnie z kryteriami wymienionymi poni•ej, unikaj•c sytuacji w której s•dzia-gwarant praw i wolno•ci b•dzie orzeka•

w sprawie (zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka).

Sędzia – gwarant praw i wolności jest wybierany w sposób gwarantujący jego kompetencje, niezależność i bezstronność, w znaczeniu nadanym tym pojęciom przez Europejską Konwencję Praw Człowieka.

Artykuł 25bis(2) – Sędzia – gwarant praw i wolności¹¹ przesłuchanie dla potwierdzenia zarzutów na które Prokuratura Europejska ma zamiar powołać się we wniosku o przekazanie aktu oskarżenia do sądu. Przesłuchanie odbywa się w obecności Prokuratury Europejskiej, oskarżonego i jego obrońcy. Na zakończenie przesłuchania sędzia – gwarant praw i wolności ocenia, czy zgromadzono wystarczający materiał dowodowy pozwalający na uzasadnione przypuszczenie, że oskarżony popełnił każde z zarzucanych mu przestępstw. Na to postanowienie przysuguje zażalenie zgodnie z procedurą odwoławczą określonych przez prawo krajowe, z zachowaniem warunków określonych w artykule 35.

Artykuł 25bis(3) – Prawo zażalenia na postanowienia sądziego – gwaranta praw i wolności przysuguje oskarżonemu i Prokuraturze Europejskiej. Państwa członkowskie określają zasady wnoszenia zażaleń w takich przypadkach.

Artykuł 25 ter – Europejski nakaz aresztowania

1. Sędzia – gwarant praw i wolności po zbadaniu wniosku Prokuratury Europejskiej, całego materiału dowodowego oraz wszystkich informacji przedłożonych przez prokuratora, wydaje europejski nakaz aresztowania, jeżeli w jego ocenie zachodzi ku temu uzasadniona potrzeba. W nakazie aresztowania należy wymienić osobę i wszelkie dane konieczne dla jej identyfikacji, kwalifikację prawną czynu określonego przepisami *Corpus Iuris*, w związku z którego popełnieniem nastąpio wydanie nakazu oraz zwięzły opis faktów, na podstawie których uznano, że czyn stanowi zarzucane przestępstwo.
2. Aresztowany doprowadzany jest bez zwłoki przed sądziego – gwaranta praw i wolności państwa, w którym został zatrzymany. Sędzia – gwarant praw i wolności sprawdza, czy nakaz dotyczy aresztowanej osoby, czy aresztowanie nastąpio zgodnie z właściwą procedurą oraz czy przestrzegano praw aresztowanej osoby, stosownie do procedury określonej w *Corpus Iuris* i z uwzględnieniem zasady komplementarności przewidzianej w artykule 35 *Corpus Iuris*. Aresztowany ma prawo zwrócić się do sądziego – gwaranta praw i wolności państwa stosującego areszt z prośbą o zwolnienie za poręczeniem do czasu przekazania.
3. Sędzia – gwarant praw i wolności opiera się przy podejmowaniu decyzji na prawie krajowym i Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i

---

¹¹ Ten system będzie miał zastosowanie tylko w wypadku nieprzyjęcia koncepcji tzw. Izby ds. postępowania przygotowawczego (pre-trial Chamber) (zob. roz. 2, sekcja 3)

Podstawowych Wolności. Na jego postanowienie przysuguje zaalenie zgodnie w prawie krajowym, z zastosowaniem warunków określonych w artykule 35 *Corpus Iuris*.

4. Europejski nakaz aresztowania jest wydawany przez sędziego – gwaranta praw i wolności na wniosek Prokuratury Europejskiej (zob. artykuł 20§3(g) i artykuł 25ter) z mocą obowiązującą na całym terytorium Unii Europejskiej. Aresztowany może zostać na terytorium państwa, w którym jej obecność jest potrzebna (ma to zastosowania zarówno w czasie postępowania przygotowawczego, jak i rozpoznawczego).
5. W odniesieniu do współpracy prawnej jaka może być potrzebna od Państwa trzeciego, władze krajowe mogą wystąpić, w imieniu Prokuratury Europejskiej, z wnioskiem o współpracę. Warunki współpracy powinny być zgodne z regulacjami zawartymi w konwencjach międzynarodowych, które stosuje się między Państwem trzecim a państwem, do którego Prokuratura Europejska zwróciła się o udzielenie pomocy.

Uwagi wyjaśniające

Innowacyjny charakter artykułu 25ter (jak art. 24§1) wymaga takiego dostosowania prawa krajowego, które umożliwiłoby poszanowanie zasady terytorialności europejskiej, w znaczeniu nadanym jej przez *Corpus Iuris*. W szczególności oznacza to konieczność takiej interpretacji zakazu ekstradycji własnych obywateli, która byłaby do pogodzenia z zasadą terytorialności europejskiej. Na poziomie Unii Europejskiej oznacza to w efekcie niestosowanie instytucji ekstradycji w odniesieniu do przestępstw określonych w *Corpus Iuris*.

Klauzula wykonawcza

Prokuratura Europejska może wystąpić z wnioskiem o aresztowanie określonej osoby przez zastosowanie europejskiego nakazu aresztowania.

Artykuł 25 quater – środki zapobiegawcze: kontrola sądowa i tymczasowe aresztowanie

1. Aresztowany lub ścigany w związku z przestępstwami określonymi powyżej (artykuły 1 - 8) może być poddany środkom zapobiegawczym, takim jak tymczasowe aresztowanie lub oddanie pod kontrolę sądową.
2. Środki te mogą być zastosowane przez sędziego - gwaranta praw i wolności, po poinformowaniu go przez Prokuraturę Europejską o zarzutach (zob. artykuł 20(3)(f)). Sędzia – gwarant praw i wolności stosuje środki na wniosek Prokuratury Europejskiej, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że oskarżony popełnił jedno z przestępstw określonych powyżej (artykuły 1 - 8) i według jego oceny

- zastosowanie takiego środka jest konieczne, aby zapobiec uchylaniu się oskarżonego od wymiaru sprawiedliwości, kontynuowaniu lub ponownemu popełnieniu przez niego przestępstwa, aby zabezpieczyć dowód lub uchronić świadka przed wywieraniem na niego nacisku.
3. Oskarżony może być tymczasowo aresztowany tylko wtedy, gdy inne środki kontroli są niewystarczające i tylko na okres uzasadniony przyczynami wskazanymi w pkt. 2. Maksymalny okres tymczasowego aresztowania wynosi sześć miesięcy, z możliwością przedłużenia o dalsze trzy miesiące.
  4. Władze krajowe mają obowiązek udzielania pomocy w wykonaniu środków kontroli sądowej orzeczonych w innym Państwie członkowskim, aresztowania i przekazania oskarżonych lecz nie aresztowanych, które nie stawiają się na wezwanie.
  5. Na postanowienie sądziego - gwaranta praw i wolności dotyczących środków zapobiegawczych przysuguje zaalenie, jeżeli jest ono dopuszczalne w prawie krajowym, zgodnie z warunkami zawartymi w artykule 35 *Corpus Juris*.

Klauzula wykonawcza

Procedura kontroli sądowej jest określona przez prawo krajowe, zgodnie z warunkami zawartymi w artykule 35.

POSTĘPOWANIE ROZPOZNAWCZE

Artykuł 26 – Postępowanie rozpoznawcze

1. Sprawy o przestępstwa wymienione powyżej (artykuły 1 - 8) są rozpoznawane przez niezawisłe i bezstronne sądy krajowe, wyznaczone przez każde Państwo członkowskie zgodnie z zasadami właściwościami określonymi w prawie krajowym. W skład sądu wchodzi sędziowie zawodowi, w miarę możliwości specjalizujący się w zagadnieniach ekonomicznych i finansowych.
2. Każda sprawa podlega rozpoznaniu w Państwie członkowskim, którego jurysdykcja wydaje się najbardziej odpowiednia z punktu widzenia skutecznego sprawowania wymiaru sprawiedliwości; ewentualne spory dotyczące jurysdykcji należy rozstrzygać zgodnie z zasadami określonymi poniżej (artykuł 28). Podstawowymi kryteriami wyboru jurysdykcji są:
  - a) państwo, w którym znajduje się większość dowodów;
  - b) państwo miejsca zamieszkania lub obywatelstwa oskarżonego (bądź głównych oskarżonych);
  - c) państwo, w którym ekonomiczny wpływ przestępstwa jest największy.
3. Stosując generalnie zasady komplementarności prawa krajowego (artykuł 35) sądy krajowe są zobligowane do stosowania przepisów *Corpus Juris* oraz, jeżeli zachodzi taka potrzeba, zasad prawa krajowego. We wszystkich sprawach sądy mają obowiązek uzasadnienia orzeczonej kary przez odwołanie się do okoliczności

należących do danej sprawy, przy zastosowaniu zasad określonych w artykułach 14 – 17.

Klauzula wykonawcza

Artykuł 26§2 – Wyboru Państwa członkowskiego, w którym będzie rozpoznawana sprawa dokonuje Prokuratura Europejska, po uzgodnieniu z Delegowanym Prokuratorem Europejskim lub prokuratorem krajowym prowadzić postępowanie przygotowawcze.¹² która prowadzi postępowanie. Kiedy postępowanie przygotowawcze i rozpoznawcze jest prowadzone w kilku Państwach członkowskich, sprawa podlega osądzeniu przez właściwy organ jednego państwa, wybrany przy zastosowaniu kryteriów przewidzianych w art.26 ust. 2.

Artykuł 27 – Postępowanie odwoławcze przed sądami krajowymi

1. Od każdego orzeczenia o winie w zakresie popełnienia jednego z przestępstw określonych powyżej (artykuły 1 - 8) skazanemu służy środek odwoławczy do sądu wyższej instancji Państwa, w którym nastąpiło skazanie w pierwszej instancji. Sąd wyższej instancji ponownie rozpatruje sprawę analizując stan prawny i faktyczny. Sąd wyższej instancji stosuje, tak jak sąd pierwszej instancji, zasady przyjęte w *Corpus Iuris*, a w przypadku luki prawnej, przepisy prawa krajowego.
2. W wypadku uniewinnienia w zakresie wszystkich lub niektórych zarzutów uprawnienie do wniesienia odwołania przysuguje Prokuraturze Europejskiej jako stronie oskarżyciel.
3. W wypadku wniesienia odwołania tylko przez skazanego, sąd drugiej instancji nie może orzec surowszej kary.

Artykuł 28 – Postępowanie odwoławcze przed Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości

1. Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w sprawach o przestępstwa określone powyżej (artykuły 1 - 8) w czterech wypadkach:
  - a) w zakresie wykradni *Corpus Iuris* i klauzul wykonawczych;
  - b) na wniesienie Państwa członkowskiego lub Komisji w kwestiach spornych dotyczących stosowania *Corpus Iuris*;
  - c) na wniesienie Prokuratury Europejskiej, krajowej władzy sądniczej lub prokuratorskiej w wypadku zaistnienia sporu o właściwość dotyczącego zastosowania zasady terytorialności europejskiej w zakresie odnoszącym się do prokuratorów krajowych i europejskich (artykuły 18 - 24); na wniesienie Prokuratury Europejskiej w zakresie odnoszącym się do sprawowania kontroli sądowej przez sądy krajowe (artykuły 25 - 27);

---

¹² Ten system będzie miał zastosowanie tylko w wypadku nieprzyjęcia koncepcji tzw. Izby ds. postępowania przygotowawczego (pre-trial Chamber) (zob. roz. 2, sekcja 3).

- d) na ••danie oskar•onego w zakresie dotycz•cym wyboru jurysdykcji, w rozumieniu artyku•u 26(2).
2. W wypadku zaistnienia w•tpliwo•ci interpretacyjnych lub gdy spór o w•aciwo•• zosta• podniesiony przed s•dem jednego z Pa•stw cz•onkowskich, s•d ten mo•e, je•li uzna, •e decyzja w tym wzgl•dzie jest konieczna dla wydania orzeczenia, wyst•pi• do Trybuna•u Sprawiedliwo•ci o wydanie orzeczenia w tej kwestii.
3. Je•eli taka w•tpliwo•• b•d• spór zosta•y podniesione lub zg•oszone w sprawie tocz•cej si• przed s•dem krajowym, którego orzeczenia nie podlegaj• zaskar•eniu, s•d ten zobowi•zany jest do wniesienia sprawy przed Trybuna• Sprawiedliwo•ci.

PRZEPISY OGÓLNE

Artyku• 29 – Prawa oskar•onego

1. Nikt nie mo•e by• przes•uchiwany w charakterze •wiadka lecz powinno si• go traktowa• jako podejrzanego od momentu podj•cia jakichkolwiek kroków ustalaj•cych lub ujawniaj•cych istnienie oczywistych i spójnych dowodów winy, a najpó•niej w chwili pierwszego przes•uchania przez organ posiadaj•cy wiedz• o takich dowodach.
2. W ka•dym post•powaniu wszcz•tym w sprawie o pope•nienie przest•pstwa okre•lonego powy•ej (artyku•y 1 - 8) oskar•ony korzysta z prawa do obrony zagwarantowanego w artykule 6 Europejskiej Konwencji Praw Cz•owieka i Podstawowych Wolno•ci i w artykule 10 Mi•dzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych ONZ. Przed ka•dym przes•uchaniem oskar•ony musi zosta• poinformowany o przys•uguj•cym mu prawie do odmowy sk•adania wyja•nie•.
3. Od chwili pierwszego przes•uchania oskar•ony ma prawo do zapoznania si• z tre•ci• skierowanych przeciwko niemu zarzutów.

Artyku• 30 – Prawa Komisji jako powoda cywilnego

Przepis ten zosta• usuni•ty.

Artyku• 31 – Ci••ar dowodu

1. Ka•dy oskar•ony o pope•nienie jednego z przest•pstw okre•lonych powy•ej (artyku•y 1 - 8) jest uwa•any za osob• niewinn• do czasu, w którym jego wina zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem maj•cym powag• rzeczy osadzonej (*res iudicata*).
2. Z zastrze•eniem obowi•zku przed•o•enia okre•lonych dokumentów, wynikaj•cego z prawa krajowego lub prawa wspólnotowego, nikt nie ma obowi•zku dostarczania, bezpo•rednio lub po•rednio, dowodów stwierdzaj•cych jego win•.

Artyku• 32 – Dopuszczalne dowody

1. W Państwach członkowskich Unii Europejskiej dopuszczalne są następujące rodzaje dowodów:
  - a) zeznania bezpośrednio, jak również składane podczas rozprawy drogą audiowizualną lub utrwalone przez Prokuraturę Europejską w formie "europejskiego protokołu przesłuchania". W ostatnim wypadku świadek musi być przesłuchany przez sędziego w obecności obrońcy posiadającego prawo zadawania pytań; czynność ta powinna zostać utrwalona na taśmie wideo;
  - b) wyjaśnienia oskarżonego bezpośrednio lub utrwalone przez Prokuraturę Europejską w formie „europejskiego protokołu przesłuchania”. W ostatnim wypadku przesłuchanie przeprowadza sędzia w obecności oskarżonego i jego obrońcy z wyboru, który powinien otrzymać akta sprawy we właściwym czasie, najpóźniej 48 godzin przed przesłuchaniem oraz, jeżeli zachodzi taka potrzeba, z udziałem tłumacza. Czynność ta powinna zostać utrwalona na taśmie wideo;
  - c) oświadczenia oskarżonego złożone poza przesłuchaniem pod warunkiem, że zostały złożone przed właściwym organem (Prokuraturę Europejską lub sędzią) a oskarżony został uprzednio poinformowany o przysługującym mu prawie do odmowy składania wyjaśnień i prawie do udziału w tej czynności obrońcy z wyboru oraz, że oświadczenia te zostały utrwalone w sposób przewidziany prawem;
  - d) dokumenty przedstawione podczas postępowania przygotowawczego będącego dowodem przez biegłego, wyznaczonego na wniosek Prokuratury Europejskiej przez właściwy sąd spośród osób fizycznych lub prawnych wpisanych na listę europejską zatwierdzoną przez Państwa członkowskie;
  - e) dokumenty, które oskarżony miał obowiązek przedłożyć w trakcie wstępnego dochodzenia administracyjnego, a także dokumenty dostarczone przez osoby trzecie.
2. Przepisy te nie wykluczają wykorzystania innych rodzajów dowodów uznawanych za dopuszczalne w świetle prawa krajowego obowiązującego w Państwie, w którym sprawa jest rozpatrywana przez sąd.

Artykuł 33 – Wykluczenie dowodów uzyskanych z pogwałceniem reguł dowodowych

1. W postępowaniu w sprawie o popełnienie jednego z przestępstw określonych powyżej (artykuły 1 - 8) dowód uzyskany przez organy wspólnotowe lub krajowe w sposób niezgodny z fundamentalnymi prawami zagwarantowanymi w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, z pogwałceniem zasad określonych powyżej (artykuły 31 i 32) lub z pogwałceniem stosowanego prawa krajowego jest niedopuszczalny, jednakże tylko wówczas, gdy jego dopuszczenie naruszyoby rzetelność postępowania karnego.

2. Prawem krajowym stosowanym w celu ustalenia czy dowód został uzyskany legalnie bądź nielegalnie jest prawo tego państwa, w którym dowód uzyskano. Jeżeli dowód został uzyskany legalnie w powyższym znaczeniu, nie można go podważyć na fakt, iż sposób jego uzyskania jest niezgodny z prawem państwa, w którym jest wykorzystywany. Jednakże zawsze można sprzeciwić się wykorzystaniu takiego dowodu, nawet jeżeli został uzyskany legalnie w świetle prawa jego uzyskania, gdy sposób jego uzyskania był niezgodny z regulacjami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności lub regulacjami europejskimi (artykuły 31 i 32 *Corpus Iuris*).

Klauzula wykonawcza

W odniesieniu do dowodów, procedury przewidziane w prawie krajowym (zob. artykuł 35) stosuje się w takim stopniu, w jakim *Corpus Iuris* nie przewiduje specjalnej procedury (zob. także klauzule wykonawcze do artykułu 20§3(d)).

Dowód może być wykluczony jedynie wtedy, gdy jego przyjęcie naruszałoby zasady rzetelnego procesu. W konsekwencji, sędzia sprawdza czy miały miejsce jakiekolwiek nieprawidłowości, które mogłyby wyrządzić szkodę prawnie chronionym interesom oskarżonego (*Schutznorm*). Nie ma obowiązku wyłączenia dowodu, jeżeli dotyczy on jedynie interesów osoby trzeciej.

Artykuł 34 – Jawność i wyłączenie jawności

1. Czynności postępowania przygotowawczego prowadzone pod kierunkiem Prokuratury Europejskiej są niejawnymi, za organach uczestniczących w postępowaniu spoczywa obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej.
2. Posiedzenia przed sędzią – gwarantem praw i wolności mogą być jawne, jeżeli wyrażą na to zgodę strony postępowania a jawność nie szkodzi dobru postępowania, interesom osób trzecich, porządkowi publicznemu lub dobrem obyczajom.
3. Rozprawa odbywa się jawnie, jednakże można zakazać obecności na sali rozpraw prasie i publiczności podczas całego lub części procesu, zgodnie z zasadami określonymi w artykule 6(1) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Jawność może uwzględniać nagrywanie i przekaz audiowizualny przebiegu procesu, jeżeli prawo krajowe zainteresowanego Państwa na to zezwala oraz na warunkach jakie ono określa. Wyrok ogłaszany jest zawsze publicznie.

Klauzula wykonawcza

Pojęcie tajemnicy zawodowej określonej w §1 należy rozumieć w znaczeniu nadanym przepisami stosowanego prawa krajowego (zob. artykuł 35).

IV – KOMPLEMENTARNY CHARAKTER PRAWA KRAJOWEGO

Artykuł 35 – Komplementarny charakter prawa krajowego w stosunku do Corpus Iuris

1. Dla stosowania artykułów 1 - 8 zasady zdefiniowane w artykułach 9 - 34 są uzupełniane przez prawo krajowe ilekroć zachodzi taka potrzeba. Prawo krajowe ma zastosowanie, w zależności od etapu postępowania, do postępowania przygotowawczego, postępowania rozpoznawczego lub wykonawczego.
2. W uzupełnieniu artykułów 9 - 16 mogą być stosowane tylko przepisy prawa krajowego korzystniejsze dla oskarżonego.